

# Catalunya Artística

ANY II. — BARCELONA, 11 JULIOL 1901.

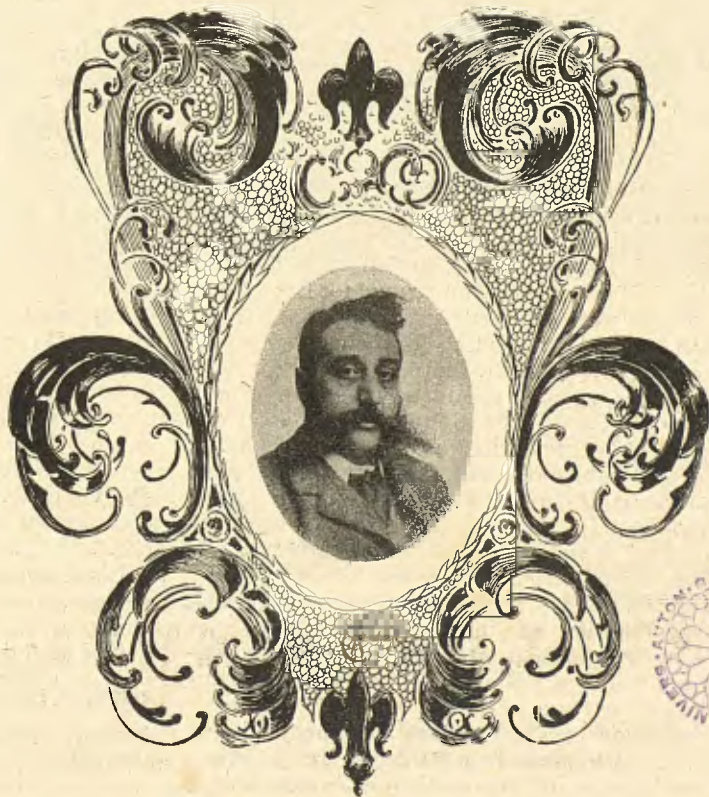


7

Núm. 57.

15 céntims.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA



MAURICI VILUMARA

(Fotografia Esplugas.)

## Gent notable de Catalunya.

MAURICI VILUMARA.

Ell, com en Moragas, en Carreras, l'Urgellés y l'anyorat mestre de tots en Francisco Soler y Rovirosa, forma part del estol de notables pintors escenògrafos que han donat evidentes mostres de son talent en els teatros, no tan sols de Catalunya, sinó de tot Espanya.

En la actualitat en Vilumara está estudiant la presentació escènica de la grandiosa trilogia *Los Pirineus*, lletra del plorat don Victor Balaguer, ab música del mestre Pedrell, obra que's posará en escena en nostre gran teatro del Liceu durant la vinenta temporada d'òpera.

Estém segurs de que'l decorat d'en Vilumara estarà á la altura de la fama dels dos autors de la trilogia.



Un fet sensacional, un d'aqueixos fets qu'apassionan al públich y qu'explotan els diaris *pesseters*, encabessantlos ab lletres ben grosses, tingué lloch darrerament.

Tots vostés recordarán aquell crim d'ara fa cinch ó sis anys, que conmoqué á tot Barcelona, y que, per sentència ferma, va pagar en Silvestre Lluís en el pal, ab tot y que, fins bo y assentat en el patibul, va dir sempre qu'era innocent; y si bé la seva mala conducta y las sevas continuadas contradiccions, donavan casi la certesa moral de que era ell l'autor de la terrible malifeta, en cambi, las probas materials que l'acusavan eran de lo més fluix que puga donarse. Se pot ben dir qu'en Silvestre Lluís fou condemnat, més per *defecte* de descárrechs, que no per *acumulació* de cárrechs.

Donchs bé, ara, y en circumstancias verament extraordinarias, ha vingut un nou element á fer més poderosos els dubtes que sobre la innocencia ó culpabilitat del mort ja's despertaren avans y després del seu suplici.

Dias endarrera, disputavan una parella, home y dona, en una escaleta del carrer de Mendizábal; ella, modista; ell, un d'aquestos desgraciats culs de taberna que viuhen á salt de mata, cuan no explotan la inclinació d'alguna infelissa. La disputa s'aná escalfant, y ell, trayentse un ganivet de la butxaca, va ferir á la dona; vingué un polissón al sentir els crits d'aquesta, s'hi ajun-

taren dos municipals, y entre tots tres, lligaren al agressor y portaren á la ferida á la casa de socorro.

Fins aquí, un crim vulgar, fill, com tants d'altres, de la ignorancia y l'embrutiment, y en el que, la societat, per la indiferencia y abandono en que's mira tot lo que toca á la educació de las classes desheretadas, hi té més culpa que'ls mateixos autors materials del fet.

Peró es el cas qu'en el present, al tractar ell de treures el ganivet de la butxaca, li caygueren uns papers qu'en la mateixa duya, y en aquestos deya qu'ell era l'autor del crim del carrer del Parlament, y qu'en Silvestre Lluís n'era innocent del tot.

Cal advertir que'l pres y aquest ultim eran cunyats, y que aquell, degut á sos mals antecedents, fou agafat en la época del crim, deixantlo anar després d'haver probat la *coartada*.

El bum-bum que s'escampá per la ciutat al esbombarse la noticia, no es per dit; y no té d'extranyar, porque res hi há qu'esborroni tant com el pensar en els darrers moments del desgraciat, que paga ab la vida, el crim comés per un altre. ¡Quin drama més horrible el que's deu desenrotllar en aquell cervell al acostarse l'hora fatal; sense poguer trobar, en el seu desespero, una proba clara que convensi á n'els demés de la seva ignocencia; esperant un miracle que no ve; sense tenir per ultim recurs més que un— ¡Soch innocent!—que sona com veu en el desert, sense despertar cap ressó, entre la gent que l'enrotlla!

Sembla mentida que, regoneguda la possibilitat de cassos com aquestos, hi hagi ningú que puga defensar la pena de mort. Un sol—y per desgracia son més els que's registran—bastaria per abolirla per sempre més.

Hi há un axioma que diu: «Val més absoldre á deu culpables, que no pas condemnar á un sol innocent.» Y qué dirém cuan la condemna no té reparació possible!

¿No val més cent cops abolir per sempre aquesta pena immoral, que cap profit reporta á la societat, ni al individu, y que sols té fonament en un barbre esperit de venjansa de la massa contra un irresponsable, las més de las vegadas? ¿No val més cent cops ferla desapareixe del Còdich per ser impossible l'assassinat d'un innocent en el patibul?

Els defensors d'aquesta ilògica pena treuhen sempre, com á gran argument, la seva exemple-ritat.

Qui aixó diu no ha estat may en contacte ab la massa que assisteix á una execució capital. Recordo molt bé las impresions del única qu'he vist, y dubto qu'aquell espectacle pogués servir d'exemple á cap dels que ho presenciaren.

El sentenciat era un degenerat, ab instints més de bestia que de persona, autor d'un crim monstruós, brutal, incomprendible, per la seva mateixa enormitat; havia mort á dugas ó tres criaturas—no ho recordo bé—per robar una futesa, pocas pessetas; y en una boyrosa matinada



GENIZAR Y SON EUNUCH (Cuadro del célebre Benjamí Constant)

d'hivern devia pagar el seu crim en el pati dels Corders.

Cuan nosaltres vam arribarhi, encara no clajava de bon tros y ja hi havia alguns grups que s'havien afanyat á pendre'ls millors puestos. Poch á poch el pati s'aná omplint; y més de dugas horas avans de la senyalada ja no s'hi haguera pogut entafurar una punta d'agulla.

No cal dir el xibarri que s'armaria entre aquella heterogénea multitud, composta de totes las classes de la societat, bonas y dolentas; més de las dolentas que de las bonas, perque es de notar l'irresistible atracció que'l patibul exerceix sobre'ls infelissos que més exposats están á pararhi. Alló semblava un mercat de Calaf; crits, riallas, xiulets; uns cuants salta-taulells feyan brometa—y quina brometa!—ab noyas de fábrica; en els recones més foscós, s'hi endevinavan ca bultos sospitosos, que matavan el temps á la

seva manera; diferents grups d'aquestas desgraciadas, de vestits llampants y de cara vermella á forsa de colors, xisclavan per cridar l'atenció y sostenian un tiroteig seguit de *requiebros edificants* ab tots els *trinxerayres* que s'esqueyan al seu entorn; tothóm mirava de passar la estona del millor modo possible; y d'aquella massa humana'n surtia un burgit aixordador, més propi d'una nit de verbena que no d'un acte com aquell. Ningú hauria dit que tota aquella gent s'esperés pera veure com matavan á un home.

Al sortir la comitiva ab el sentenciat, la gent va onejar una estona, moguda per un sentiment de curiositat. Després va assossegar-se y parà, en part, el soroll. Varen succehir-se'ls preliminars ab un silenci relatiu, y per ultim, el butxi, fent asseure al condemnat, lo lligá, amani l'argolla y li tirá la caputxa sobre la cara.

En aquell moment, dugas ó tres donas del poble que tenia al meu voltant, comensaren á fer grans crits de:—Pobre fillet! Pobre fillet del meu cor! Miréusel el meu fillet!

No vaig poguer seguir mirant; en el meu interior sembla com si se m'hi hagués trencat alguna cosa y vareig tenir por de caure en basca. Una impressió d'horror y de pena va corpendrem y sols pensava en fugir, com més aviat millor, d'aquell lloch, sense girar la vista vers al catafalch.

La gent s'anà escorrent y jo ab ella. Y lo que més va admirarme van ésser las conversas indiferents, las brometas, el riure de la gentada que sortia, omplenant el carrer, satisfeta com si vingués d'un espectacle bo y barato. Res d'aquell reculliment, d'aquell sant horror que'l legislador contava ab inspirar á la massa: en comptes d'aixó, la més vulgar satisfacció de riure sortia d'ella.

¿Y per aquest resultat hem d'exposarnos á donar garrot á un ignocent?

No vull pas dir que'l condemnat á mort pe'l crim del carrer del Parlament ho sigui: més aviat creuria lo contrari. La manera de procedir del que avuy se'n declara autor y la forma de ferho, son d'un degenerat, d'un maniàtich, que la trista celebritat del crim afalaga. Lo més probable es que sols ho hagi fet perque's parli d'ell, per la gloria, y que'l veritable criminal fou el que va morir en el patibul.

Peró, ¿y si no'l fos?

JOSEPH PIULA.



*Los homes com la etzebana  
no havriam may de florir,  
puix no'n floreix un, encara  
que ja es damnat á morir.  
Dacinto Verdaguor*

Juliol, 1901.



### La nit d'estiu.

A dalt del cel brilla una estrella espurnejant. El cel es ben blau; ple de pau, ple de somnis.

La estrella's posa sobre'l passeig d'acacias, al bell mitj. Tremola trista guaytant el llarch passeig... solitari; el llarch passeig ombrivol.

Un sospir de la nit passa lleuger resant entre'l fullatge que tremola. Las fullas qu'ha cremat el sol durant el dia, ara cruixeixen y desmayantse cauhent; cauhent en plena nit ben ignoradas.

Pausadament avansa la parella trista. Ell, apretantli dolsament el bras, sospira:

—Maria!... ¡Júramho! No m'enganyis aquesta volta com las altrás... Júramho!

—T'ho juro ab tot el cor; ¿estás content?... T'ho juro!

—¡Oh amor meu!—

Las testas dels enamorats s'acostan. Ell repeteix més baix, ab l'ànima á'n els llabís tremolosos:

—Un'altra vegada; digas... Ho voldria sentir sempre.

—Y jo't voldria tenir sempre al meu costat, aixis... y demanantmho.—

Els brassos els uneixen ab dolsa abressada. El bes es ple de pau; pur com la estrella que brilla en mitj del passeig.

Per las profunditats del espay s'ha després un estel y ha caygut deixant un rastre de claror argentina.

La parella s'allunya silenciosa.

¡Oh nits d'estiu! ¡Oh nits d'amor! ¡Oh nits de pau profunda!

JOAN OLLER Y RABASSA.



### La cansó del girassol.

De cara á Orient vaig tréurer florida:  
de cara á la llum, de cara á la vida...

Al esclatá'l jorn el sol va besarme  
y'l bes fou tan dols que va enamorar-me...

Niá aquell petó dins l'ànima mia...  
si'l sol ho sabés prou m'estimaria!

El sol va pujant per l'inmensa volta  
y jo'l vaig veyent més alt cada volta...

Cuan arriba al cim, y qu'hermós el mirol...  
Cuan arriba al cim més que may sospiro!...

Ell no'm vol sentir y segueix sent via,  
comensa á baixar passat el mitj-día...

Comensa á baixar com avans pujava...  
Un to anyoradís pren la volta blava...

—Adeu, rey del cor; adeu, esperansa!...  
Cuan ja siguis lluny, vindrá l'anyoransa!..

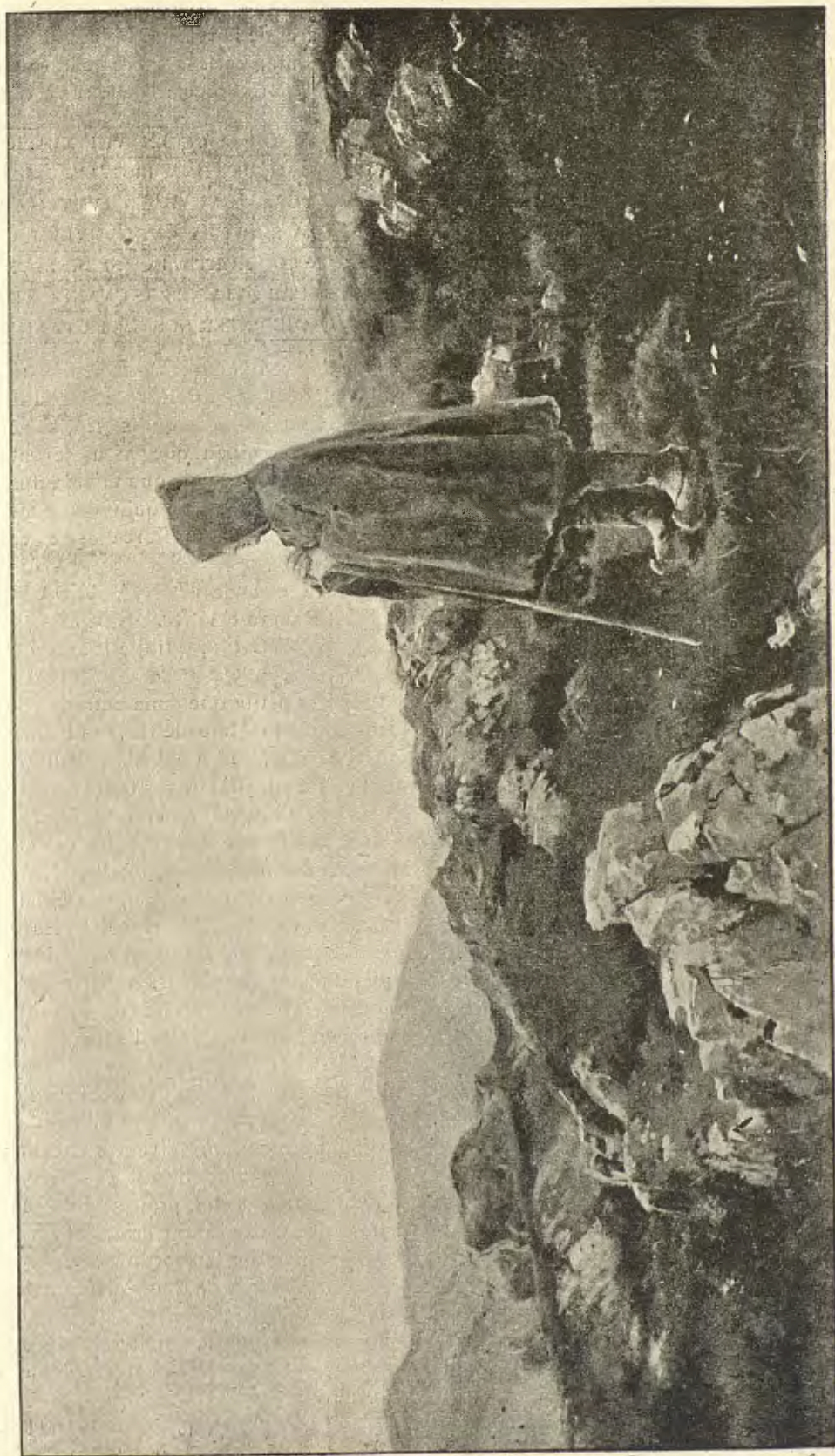
La lluna s'ha alsat per sobre la serra:  
ella es flor del cel; jo flor de la terra...

Per'xó no't retrech qu'estimis á n'ella:  
estimala bé qu'es pura y es bella.

Y deixa que jo plori ta fugida  
de cara á ponent que'm roba la vida...

Ay dols estimat!... Si arrels no tenia,  
de gelos morint també't seguiria!

ANGEL MONTANYA.



¡MAL TEMPSI! (Cuadro de D. Baixeras).

## El Monastir del Camp.

(ROSSELLÓ.)

Dels monuments del Rosselló es un de'ls que s'han millor conservat y que s'els veu encara com sempre han estat; aixis es que fa bó l'anarlos á visitar, y que'n treuhen profit l'excursionista, l'artista, y l'arqueólech.

\*\*\*

A peu, es á unes tres horetas de Perpinyá; si'l cami vos fa estirar las camas, el paysatge que se travessa ja val la pena d'una mirada. Un cop fora de las derreras casas de la vila y del «pas á nivell» del cami de ferro, se vos presenta al devant el gegant Canigó, carregat de neu que li regala fins á mitja alsada y la seva massa sembla que s'aixampli per poguer arribar de cap á cap de la plana rossellonesa; y per mor de fer-se més seu aqueix tros de terra catalana, com si fossen dos brassos estira la serralada de las Corbères cap á Fransa, y la montanya de l'Albèra cap al germanívol Ampurdá.

Pel cami real, las acacias son floridas qu'es d'un pler; el vinyar es verdejant y embaumat; de cuan en cuan s'inserta ninetas endiumenjadas que baixan «á la vila», y marxants que van á la plassa ó á las firas de per aquí, á Pollestres, Bages, Ryls, Mas Sabole, Mas Deu. Camina que caminarás, passém á Villamulaca, hont visitém la iglesia —que sembla un castell feudal ab sas parets y'l seu campanar, — travessém unas hortas que se regan, no ab canals d'aygua, sinó ab aygua de pou (se coneix que som pels «Aspres»), y arribém al Monastir, qu'es casi un poble ab el seu parell de masos y las collas de treballadors que viuhén aquí.

El defora d'aqueix casal es de remarcar, fa «cara» senyorial, las finestras tenen columnetas escultadas que protegeixen reixetas de ferro; gracias á la bona voluntat del guarda, senyor Campa, entrém desseguit al enclaustre y á la iglesia.

\*\*\*

L'enclaustre es senzill, més bonich, ab las sevas arcadas ojivals trilobuladas; mentres ne mirava las columnas (rodonas las unas, polygonals las otras), els capitells y'ls pilars dels quatre corns, el meu amich En Pelliser s'avisava d'una llocada de pollets que s'estava al sol, al mitj del pati, y... crach! ja'ls tenia á la seva placa fotografica.—«Será un clixé de pollets catalans»,—deya.

A la paret de la iglesia, hi há una colla d'inscripcions mortuorias, sobre pedras de marbre; ne vaig copiar algunas; las lletas son góticas.

† ANNO DNI M CC LX VIII XIII KLS FE
BROARII OBIIT DNA BRGVARIA DE SARA
GOSSA CVIVS IN HOC TVMVLO PSISTV
NT OSSA SEPVLTA QVI TVMVLVM CERNIS
CVR NON MORTALIA SPERNIS MVNDO
NE CREDAS QVIA NESCIS QVANDO RECEDAS
ROGVO DIC PATER NOSTER PRO ANIMA MEA

Que llegirém: «L'any de N. Senyor 1268, lo 13 » de Kalendes de febrer, mori Donya Berengue- » ria de Saragossa, de qui'ls ossos son en aques- » ta tomba; caminant que passas devant d'aquei- » xa tomba no creguis que ta vida durará sem- » pre, perque no sabs quin dia te morirás; te » pregui que diguis un Pare Nostre per la meva » ànima.»

Un'altra, es la de «DoNyA AYDA MULLER » (d'En) Ramon FABRE DE BULA... † L'ANY » (del) SENYOR 1304 (lo) 2 (de) NONES d'A- » GOST.»

La porta petita que dona entrada á la capella (dedicada á la Mare de Deu) es de fusta y tota guarnida d'encuadraments y esculturas; hi ressalta una creu, y las dugas lletas A. M. entrelligadas (seria'l monogram de *Ave Maria*). La portalada de marbre de la capella, es una joia, ab las sevas columnas, sos capitells, y l'arquivolta, d'arch apuntat, faixada ab una brodadura artistica; y tot aixó, ab el sol y las centurias que hi han passat, ara té un color de pa torrat, qu'ho fa més particular. Aqueixa portalada es protegida ab una reixa de ferro, quinas barras son cargoladas d'un cap á l'altra.

\*\*\*

La poética llegenda del Monastir del Camp, mossén Verdaguer l'ha hermosament versejada dins el poema *Canigó* (véurer el cant); y cuan se passa per aquí, hont tot es á l'aspre, ab poca sinó gota d'aygua, prou sembla véurer com l'armada de Carles-Many era assedegada, y com aqueix emperador feu sortir una font d'aygua, invocant á la Mare de Deu y plantant la seva espasa dins del sorral.

Per entornarse'n se pot anar á Passa, y á Terrats, y d'aquí'l cotxe vos porta á Tuhir, Tolojes y Perpinyá.

J. DELPONT.

Juny de 1901.

## Pep La brema

(FRAGMENT)

El sol ja es alt.... La vinya pampolosa  
pesanta de rahím de pell llustrosa  
espera als bremadors.

Ab els carros la colla ja s'hi acosta....  
Cuan vagi el sol brillant cap á la posta  
res quedarà de flayres ni colors.

Els ceps nuosos y las grogas fullas  
prompte serán las míseras despullas,  
al arrivá 'l vent crú de la tardor;  
que cuan l'ultim gotím al cup suqueji  
y'l bremadó hi feyneji  
morirá del estiu la lluentor.

Y els aucells allavoras ab tristesa  
cambiarán sos cántichs de tendresa  
per fúnebres cansons,  
que han d'anyorar la verda pampolada,  
y'l murmull de la grisa cogullada,  
y'l voleyar dels tendres papallons.

Els frets vindrán com nunci de penurias;  
las ombas de la nit en las boscurias  
molt més tristas serán....  
Y aucells y papallons y flors galanas  
y fins las senzillonas sargantanas,  
els pampols de la vinya anyorarán...

Que sota d'ells, l'insecte que sunzina  
y la guatlla poruga que rondina  
hi feyan son festeig  
besats per fresca brisa llevantina,  
gronxats pe'l suau oreig.

Tot ha finit. La vinya pampolosa  
pesanta de rahím de pell llustrosa  
espera als bremadors...

Per la escayrada y blanca carretera  
els carros en filera,  
van á robarli sos derrers colors.

Rellú'l podall....

La colla ab alegría  
baixa serras avall....

En la vinya qu'espera sa agonía  
ja s'hi sent el burgit...

¡Rellú'l podall!

J. AYNÉ RABELL.

(Dibuix de Tamburini).





J. Biosca

### Impresió.

Al cim del turó rublert de flayres humidas, s'hi aixeca l'iglesia petita y recullida. Los entorns, están plens d'euras que, serpentejan arripadas per las parets runosas. La pluja, ab sa cansó ritmica y eterna, cau pasada y misteriosa perlejant la verdor fresca de las fullas dels arbres, que arreu deixan sentir el primer cant de primavera, un cant pausat que'l ventitjol fa vibrar, per impuls de sos besos suaus y indefinibles.

Tot calla y el cel es gris y las montanyas també grises; sols se sent entre'ls murmuris suaus dels rierols, la cansó ritmica y eterna de la pluja.

En l'interior de l'iglesia, hi repercuteix la veu del sacerdot, que, acaba de benehir la caixeta blanca del tendre infant.

Las campanas brandan, brandan queixosas, com jays! de sofriments inconcebibles, com jays! melangiosos sortits del fons d'un cor de mare.

La caixeta blanca, es transportada al cementiri petit, coronat de molsa. La flayre humida que despedeixen las herbas dels camps, puja com alenada de perfums suaus y sanitosos. El sacerdot, apareix de per entre un portal arquejat y revellit que separa'l cementiri del temple. Ab magestat augusta, ha fet l'última cerimonia y beneheix altra volta la caixeta blanca. Las campanas deixan de tocar y tot queda en mitj d'una quietut profunda.

Tot ha callat per breus moments, la caixeta blanca ha trencat la quietut y l'he sentida arrossegar-se demunt l'enrajolat rustech del ninxo. Una mà l'empenyia encara més entafurant-la endintre, ben endintre, fins que s'ha fós dels ulls de tothóm, quedant envollada en las ombras misteriosas del ninxo.

El cel segueix gris y las montanyas també grises; sols se sent entre'ls murmuris suaus dels rierols, la cansó ritmica y eterna de la pluja.

JULI LLISTAR Y OLIVER.

*Sant Genis, 1901.*

### Zoroastre.

(DIVINITAT PERSA.)

Zoroastre era la encarnació de las generosas doctrinas d'Ormuz, el Deu de la Llum Pura. Com emanació divina va néixer y va morir sense sacrificar á las necessitats de la Vida res de lo creat. El seu cos despedia resplandors de Sol. Y el seu esperit resistia las tentacions del mal ab el despreci mascle ab que'ls roures centenaris reben las fuetadas del huracá y el foch abrusador dels llamps.

Visitá'l Cel de la llum eterna, dels resplandors serens, de las neus immaculadas, y baixá al Infern, ahont respira l'ayre corromput dels empresonats entre tenebras. Cumplida sa missió sagrada, escullí per temple de sas oracions el cim florit del Albordi. La llum puríssima del Sol hi batia com un desmay de gloria. Las estrelles hi prenian claror. Y l'ayre hi adormia'ls sentits ab la suavitat d'un perfúm de rosas. Zoroastre, desde aquell cim, demanava al gran Deu la prosperitat de son poble y el triomf del Bé en la lluyta ab els elements del Avern.

Presoner de Dari, l'enlluherná ab sos miracles. Y conquistá l'ànima del gran héroe.

Un dia li digué Dari:—Tu qu'ets mitj Deu, fes que pugui enlayrarme al Cel. Donam á coneixe la voluntat d'aquest Deu que t'ha portat á la Terra. Fes que ma vida sigui eterna.

Y Zoroastre li concedí la primera gracia, ensenyantli la lluminosa via de Chinevad, oberta entre Terra y Cel, y teixida per raigs de Sol y filaments d'estrelles.

Zoroastre volgué seduhir l'ànima d'Argiasp. La sort li va ser revessa. Els resplandors de Sol de son cos foren apagats pe'l punyal d'aquell Rey, morint á l'hora en que Dari plorava la perdua de sas tropas y els temples sagrats despedian al Cel resplandentas flamaradas.

LEOPOLD NEGRE.



## FOLK-LORE CATALA

## Coppandas populars

RECULIDAS EN DIVERSAS ENCONTRADAS DE CATALUNYA.

## A

(Continuació.)

103

A Sant Jaume vull anar,  
á Sant Jaume de Galicia  
ab el gayato á la má  
y'ls rosaris á la cinta.

(Igualada.)

104

Anirém á missa,  
guanyarém perdons  
y veurém com ballan  
el ball de bastons.

(Igualada.)

105

A n'aquesta santa casa  
tot el bé del món hi es,  
la mestressa n'es bonica  
la minyona encara més.

(Hostalets de Pierola.)

106

Ay, Roseta agraciada,  
el bon día't siga dat  
á tu y á la teva mare  
y al carrer de cap á cap.

(Martorell.)

107

Anda, burro de la porta,  
que aquí no hi veném arrós,  
no hi veném sinó cibada  
per un burro com sou vos.

(Piera.)

108

A la noya de la parra,  
fadrins que la festejéu,  
paraulas y bona cara  
d'ella res més no'n treuréu.

(Collbató.)

109

Antón tinch, Antón hauré,  
Antón tinch á la memoria,  
Antón me donará pa  
y Deu me dará la gloria.

(Capellades.)

110

A la porta hi teniu rosas  
y á la finestra un clavell,  
al cor una clavellina  
voltada de pensaments.

(Das.)

(Seguirán.)

GENERAL GINESTÁ PUNSET.

## Notas Artísticas

De París hem rebut una invitació y catálech pera visitar en las Galerías Vollard la exposició de cuadros dels pintors espanyols F. Iturrino y P. Ruiz Picasso, qu'estará oberta fins al 14 d'aquest mes.

El primer exposa 36 pinturas y 65 el nostre amich Picasso, de las que alguns crítics parisenchs ne fan grans elogis, especialment en Coquiout.

Rebin nostra enhorabona y pensin que sentím no poguerhi assistir.

Sembla que tan bon punt acabi la temporada en el teatro de Novedats la companyia d'en García Ortega, vindrá á actuarhi la eminent actriu Vitaliani.

Ens alegrariám que la noticia no resultés desprovista de fonament.

També's diu que pe'l mes de Novembre donará en nostra ciutat, la companyia del célebre actor Ermette Zacconi, un número de representacions del seu teatro antich y modern extranger, en el que hi figuran obras de Shakespeare, Ibsen, Hauptmann, Sudermann, Rovetta, d'Anunzio, Giacosa, Bjöerson y Tolstoi.

Estariám d'enhorabona.

La Empresa del Teatro Lírich Catalá ha prorrogat per algún temps la inauguració de la segona temporada, que devía tenir lloch en la primera setmana del mes entrant, apoyantse en que per una fetxa tan propera no podria haver examinat, com deu ferse, todas las obras que se li han presentat; algunas d'ellas, diu que rebassan las pretensions modestas que animavan á dita empresa.

De lo que's desprén que las obras son més grans que'ls medis de que disposava la Empresa, y l'estudiarlas á conciencia requereix més temps del que s'havía pres.

Aixís sia.



## NOVEDATS

MORADA HISTÓRICA, traducció per Ricard Blasco

Admetent el género, que si's té d'admetre, ja que fins el gran Boileau deya *touts les genres sont bons hors le genre ennuyeux*, trobarém que *Morada histórica*, qu'entra de ple en el xamós *vaudevillesque* que á Fransa ha regosijiat á tantas generacions de *bourgeois* y *boulevardiers* aixerits a la vegada desde'l fecond Labiche al xistosissim Bisson, es un juguete ben acceptable y fins en molts moments forsa recomanable.

Bé es veritat qu'es d'aqueixas obras que no poden resistir una crítica acerada y rigida, perque aixó del fuhet ó l'escalpel s'ha de guardar no més que pe'ls estudis campanuts dels grans problemas socials ó per aquellas obras en las que els seus autors hi pretenen deduhirne observacions psicológicas sobre caràcters enigmáticos moltas vegadas.

*Morada histórica*, bastant ben traduñida del graciós *vaudeville* de Bisson y Berr de Turique, *Chateau historique*, va satisfere en la nit del dissapte al públich dels estrenos. Y

l'ècsit va ésser just (sempre dintre del género). Ab una trama molt inginyosa, ab situacions cómicas de bon gust y ab acudits á grossas, sempre ensopregats, no podia enfon-sarse. No's pot exigir altra cosa d'una producció que sols ha sigut pensada y escrita ab l'únic propòsit d'*amuser*, de promoure la rialla durant tres actes, de treure, en fi, l'as-pró, en el teatro, de las obras de vols elevats y de tessis profundas.

Es cert que la interpretació encarregada á artistas de tant talent com la senyora Pino y Rodriguez, la senyoreta Bremón y els senyors Rubio, García Ortega, Vallés y algún altre, contribuí poderosament á que'ls personatjes adqu-rissin molt més relleu, fent apareixe més agradable el des-enrotllo en xich llanguit en alguna escena.

La traducció ens semblá feta ab bastanta conciencia pe'l senyor Ricard Blasco, que obtingué aplausos.

#### TIVOLI

Ab molta concurrència tingué lloch dissapte passat la primera representació de la popular opereta del mestre Roger *El Húsar*. L'obra ha sigut pesada en escena ab tota la esplendídes que demana son variat y mogut argument. La representació va proporcionar falagueras demostracions de simpatía als artistas de la companyia y molt especialment á la distingida senyoreta González, que conseguí entussiasmar al públich que joyós la escoltava, si bé cre-yém li cuadra millor el tipo sentimental y reposat que en-carna en la opereta *Miss Helyett*, en la que ha lluhit env-ajables condicions d'artista de gran vol.

La orquesta va ser felisment portada pe'l mestre Pérez Cabrero, qui lográ en el cuadro llampant de las maniobras, la repetició del número.



#### A Rosa

Jo voldria una nit, llarga, pesada,  
que fos ben negre'l cel...  
La terra de foscor embolcallada...  
Adalt ni un trist estel.

Y jo, llavors volant com una alosa  
á impuls del meu amor,  
al mitj del cel deixá'l teu nom, hermosa,  
escrit ab estels d'or.

R. SURIÑACH SENTIES.



En el bonich local de la «Comissió de la Creu Roja», de Sant Gervasi, s'hi ha celebrat últimament una escullida

feita literaria y musical, á la que hi va assistir nombrosa y distingida concurrència que aplaudí merescudament als encarregats dels distints números del escullit programa.

Va acabar l'acte ab un assalt d'armas á floret, sabre ita-liá y á bastó á una y dugas mans, pe'ls senyors Palos, Biosca. Millan, Ordeig, Noguet y Fornells.

El president, senyor Martíus, pronunciá un elocuent discurs de gracies que fou molt celebrat. Gustosos consig-ném que l'esmentat discurs fou pronunciat en catalá, cos-túm completament nova fins ara en aquesta entitat, y que, com es de suposar, celebrém moltíssim.

—

En l'elegant teatro de la societat «Clarís» va tenir lloch diumenge passat la representació del drama en tres actes de don Pere Antoni Torres *Lo full de paper*, recentment publicat en nostre periódich, que fou rebut ab grans aplau-diments per la nombrosa y distingida concurrència qu'om-plia l'espaiós saló d'espectacles.

Pera'l diumenge, dia 21, están anunciadas las sarsuele-tas en un acte *Los camarones*, *Las tentaciones de San An-tonio* y *De vuelta del vivero*.

—

Las obras posadas en escena el diumenge á la nit en el «Fomento de la barriada de San Antonio» foren el drama en tres actes del senyor Careta y Vidal *La marca de foch* y la pessa *Lo ninot de mollas*, en quina execució rallaren á gran altura alguns dels aficionats que hi prengueren part.

Abdúas obras foren dirigidas pe'l senyor Valero. Pera'l dia 21 está anunciat el drama *Don Alvaro ó la fuerza del sino*.

—

En la societat «La nueva Clarís» s'hi varen cantar diu-menge passat las sarsueletas *La hija del Barba* y *Chateau Margaux*, distingintse molt las senyoras Delgado y Biosca y els senyors Rigol, Rocamora y Vallmajor.

Próximament la comedia en tres actes *Lo Sant Cristo gros*.



#### Els forsats

Som els vensuts: forsats portém la pedra  
en nostra ossosa espatlla y la montanya  
de Sísifo pujém.

Som els afadigats, els parias: gent extranya  
que may reposarém.

Si, extenuats, montanya avall s'estimba  
l'odiosa càrrega, al pla hi han els Titans  
que esclafir no podém  
y fuetejats per altra volta el pes portarne  
els espadats baixém,  
y la Lley malehim y, impotents, reneguém.

Vegentnos aburrits, sagnants, las mares  
lletant el fill que plora apretan en llur pit;  
que'ls amagan, veyém.  
¡Ay, donas, no son vostres encar que els heu parit!  
Demá tots pujarém  
els rochs dels vells Titans al cimalehit.

B. SAGRERA.



### Nostres folletins.

Ab el present número repartim á nostres favoreixedors, com á regalo, el *plech sisè* de la hermosa novela premiada en nostre primer Certamen Literari-Musical

### EL PAS DE LA MORT

il·lustrada ab dibuixos d'en Ricard Opisso, y el *cuari plech de vuyt planas* del drama de gran ècsit

### RIU AVALL

original d'en Rovira y Serra, estrenat en el Teatre de Novedats la vetlla del 20 d'Abril del present any.

### SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podran excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció caràcter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 30'20 ptas.—Don Joan Tomás y Biscamps (de Vilanova y Geltrú): 1 pta.

Total, 31'20 ptas.

Continúa oberta la suscripció en la redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

L'altre dia en un periódich de París, *Le National*, varem llegir ab la consegüent admiració, un article necrològich que dedicava á mossén Jacinto Verdagner, suposant que'l nostre gran poeta havia mort.

Qui deu ésser un *mort* es el corresponsal guatllero que va informar al periódich parisench. Cuan aqueixos noys de la premsa comunican noticias per l'istil deuen escriure somiant ó després d'un bon ápat...

Per fortuna l'ilustre autor de *L'Atlantida* gosa de bona salut, y la prova la tenen nostres llegidors ab l'autografo que publicuem en altre lloch del present número y que'l propi mossén Cinto ha escrit expressament pera CATALUNYA ARTÍSTICA, volguentnos distingir ab sa bona amistat.

### NECROLÓGICAS

Després d'una llarga malaltia que feya prevéuer un acabament fatal, com aixís per desgracia ha ocorregut, diumenge á las deu del matí va morir don Joan Mañé y Flaquer, degá de la premsa espanyola, qui desde l'any 1866 venia desempenyant la direcció del *Diario de Barcelona*.

La sentida perdua d'un catalá que ab son talent va conquistarse, en totas las épocas de la seva vida, un dels llochs més respectables dintre de lo que ell tenia per sacerdocí de la premsa, fa que avuy, no sols Catalunya, sinó tota Espanya (la Espanya de las lletras), se'n recordi y enalteixi sa bona memoria, deixant de banda ideas politicas qu'ell pogués professar.

Dintre del periodisme era un mestre venerable. Que en gloria síal

\*  
\*  
\*

També ha baixat al sepulcre, en la ciutat de Vich, l'infatigable arqueòlech don Joseph Serra y Campdelacreu.

Deixa algún tomo de poesias en que demostra son temperament poétich. Com á historiador ja'l coneixerém cuan la Municipalitat de Vich publiqui els seus estudis, que son verament notables.

L'unich volúm de poesias que publicá's titula *Primavera trista*, y en ellas doná l'últim *adeu* á sas ilusions de joventut (cal advertir que aquest volúm el publicá als 30 anys), y desd'allavors se dedicá als estudis d'investigació històrica.

Com á mostra del numen poétich d'en Serra y Campdelacreu, oferim á nostres llegidors el següent sonet, que forma part del llibre *Primavera trista*:

### LO QUE SOMIO

Jo voldria apretar eixa maneta  
més blanca que la neu de la montanya,  
y cedint al impuls de passió extranya  
enrogirla ab mas mans de tant estreta;  
jo voldria a tos peus veure desfeta  
com un torrent d'amor que tot ho banya,  
m'ánima ardent que busca una companya  
com la terra calenta una oreneta.

Y veure'm en tos ulls purs com lo dia,  
perque dintre tas ninas animadas  
la imatge de ma joia hi uiraría;  
mes si bé ho he somiat tantas vegadas,  
no ha volgut Deu gosés ditxas somiadas,  
perque si aixó passava'm moriria.

Han entrat á formar part de la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA, els distingits escriptors don Joan Oller y Rabassa, el que firma ab el pseudonim de Angel Montanya y don Leopold Negre, tots ben coneguts de nostres llegidors per haver publicat ja en aquest mateix periódich molts de sos valiosos treballs.

Ab posterioritat á la publicació del Cartell del Certamen literari de La Bisbal, han sigut oferts els següents premis:

XV.—Ofert per la *Junta permanent de la Unió Catalanista*: Un objecte d'art al millor caplech de biografias breus dels fills del Ampurdá que s'hagin distingit en la defensa de las llibertats de Catalunya.

XVI.—*Premi d'un distingit bisbalench*: Dos cuadros al oli, á la millor «Ressenya històrica de la Imatge de la Mare de Deu de la Pietat, que's venera en aquesta vila».

Nota: Per indicació del ofertor don Joseph Aymerich, diputat provincial, el premi VII deu entendres ofert á la m.

*llor poesia festiva* y no á la millor poesia humorística com se deya en el cartell repartit.

La companyia dramática que dirigeixen els primers actors don Jaume Martí y don Antoni Piera, de la que forman part las actrius senyoras Sala, Planas, Muntal y els actors senyors Martí (H.), Doménech y Vila, ha comensat una brillant temporada en els teatros de Sabadell y Tarrassa. Debutaren el dia 7 d'aquest mes ab el drama del malaguanyat Pitarra, *La rondalla del infern*, y la pessa *Renyinas d'enamorats*.

Dita companyia porta un extens repertori.

Ha comensat á publicarse en aquesta ciutat un periódich mensual titulat *Revista de joyeria*, orga de l'Associació artística de joyeria y p'ateria de Barcelona.

Li retorném el saludo que dedica á la premsa en general, desitjantli molts anys de vida.

\* \*

També hem rebut el periódich *La Nació Catalana*, y una noveleta que'l seu autor don Benet de Santos titula *Las pobres de Tarragona*.

Gracias per l'atenció.

A tots els que presentin en l'Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA els folletins en bon estat de la joguina *Cartas que no lligan*, se'ls entregará un exemplar encuadernat mitjansant l'import de 10 céntims de pesseta.

CATALUNYA ARTÍSTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

### IMPORTANT

En el número vinent contestarém tota la *Correspondencia literaria* que tenim en cartera.

També pensém introduhir en el text de nostre periódich algunas seccions noves, tals com una de *Curiositats geográficas y estadísticas* y un'altra de *Curiositats instructivas y recreativas*, que segurament serán ben rebudas per nostres constants favoreixedors.

CATALUNYA ARTÍSTICA, donará á coneixer sovint las millors produccions dels més famosos escriptors estrangers, fidelment traduhidas á nostra llengua, com aixis mateix se proposa ocuparse del mohiment intelectual de varis pahissos.



¡Vaya una manía rara  
ara ha agafat l'amich Roig!  
l'art de tres fotografia,  
crech que'l farà tornar boig.  
Desde que's comprá una máquina,  
per un preu molt arreglat  
no n'ha tret pocas de vistas  
desde dalt del seu terrat!

May está sense fer prima;  
retrata sens cap perill  
uns cops, son fill ab la dona,  
altres, la dona ab son fill.

Y fins té la gran ventatja,  
(encara qu'ell no ho ha dit)  
que fa'ls retratos de dia  
y tots li surten de nit.

Ell aixó ho té per un quarta;  
y fins s'ha trobat també  
de retratar moltes cosas...  
y no haberli surtit ré.

A las nits, s'está á tres cuyna  
y ab un fanalet encés,  
hi passa tres ó quatre horas  
per *hu-dos-tres* pochos clixés.

Estant casi be á las foscas  
agafa distretament  
en comptes del liquit total  
l'ampolla del ayguardent.

Molts diumenges ab la máquina  
á tres montanya se'n va,  
y ab alló, sembla que porti  
el cistellet del brená.

Si de retratos li parlan  
dos á dí ab termes prudents  
que n'ha fet molts de retratos;  
(pro tots els ha fet dolents).

*Tres-invers* véurer tal plaga,  
com d'altres, d'opinió soch,  
qu'encara que va á molts puestos  
en Roig, per mí no va en lloch.

J. STARAMSA.

\* \*

### Solució al del número passat.

Xarada. — *Com-pro-mi-sos*.

Fidel Giró, impresor. — Carrer Valencia, 311, Barcelona.

# CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL-LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.